

İLETİŞİM ÇAĞI VE İLETİŞİM DÜNYASI

Dünyamız iletişim çağını yaşıyor. Teknolojinin hızlı değişimi sonucu insanların yaşadıkları zaman dilimine verdikleri adlar da sık

sık değişiyor. 19'uncu yüzyılın sonunda değişime damgasını vuran "Sanayi Devrimi" deymi 20.inci yüzyılın son çeyreğinde yerini "İleti-

şim Uyarlığı"ya da "Sessiz Devrim" diye nitelenen yeni bir dönüşüme bırakıyor. Yoğun teknolojik gelişmenin yarattığı ve gelişmiş toplumlarda bilgi sektörünün egemen kılınan oluşumun belirleyici özelliği iletişimin alabildiğine yoğunlaşması olarak ortaya çıkıyor.

İletişim teknolojisi, insanlığın kitle iletişiminde ya da kişilerarası iletişimde daha geniş kaynaktan yararlanmasına, daha kısa zamanda habere ulaşmasına yol açacak olanaklar sunuyor. Tüm araçların alabildiğine küçülüp taşınabilir biçim almasını sağlayan minişlemciler (microprocessor) çok sayıda işlemin aynı anda yapılmasını sağlayan cam tel (fiber optik), gittikçe boyutu küçülen, kapasitesi artan yeni kuşak bilgisayarlar, dünyayı bir kuşak gibi saran iletişim uyduları iletişim dünyasında yeni teknolojik çevrenin oluşmasına kaynaklık ediyor. Tüm bu teknolojik gelişmeler bir yandan habere ulaşma, ya da iletişim hakkının kullanılmasında çoklu kaynaktan seçim olanağı yaratırken bir yanda da belirli merkezlerin kitle iletişimini denetlemesi ve yönlendirmesi tehlikesini yaratıyor. Özellikle teknoloji satın alan toplumlarda fiziki çevreyi oluşturan araç gereçle birlikte bu araçlarla izlenen yayınlarda dışarıdan geliyor. Bir yandan teknolojinin kolaylıklarına kavuşulurken bir yandan da kültürel ve ideolojik saldırılarla karşılaşılıyor.

İletişim olanaklarının artışı ve bu alanda çalışarak insan gücüne duyulan gereksinim dolayısıyla eğitim kurumlarında iletişim eğitimi giderek ağırlık veriliyor. Üniversiteler, araştırma kurumları, meslek kuruluşları iletişim ve kitle iletişimi alanında yoğun araştırmalar ve yayınlar yapıyorlar. Uluslararası kuruluşlar, çeşitli bilim ve araştırma örgütleri iletişim alanında sürekli çalışıyorlar. Uluslararası boyuttaki bilgi birikim ve değişim merkezleri tüm dünyayı kapsayacak biçimde genişletiliyor. Birçok demokratik toplumda iktidar savaşımı yapan siyasal partiler öncelikle kültür ve iletişim politikalarını belirliyor ve yönetime gelebilmek için geliştirdikleri iletişim politikalarının çekiciliğinden yararlanıyorlar.

Türkiye'de de iletişim altyapısı hızla değişiyor. Gazete yayımında bilgisayarlarla dayalı hazırlık ve faksimille gerçekleştirilen sayfa aktarımı gelenekselleştirebile. Televizyonda ikinci kanala geçilirken, uydu yayınlarından yararlanmanın hazırlıkları sürüyor. Telefon ve telex donanımı artarken nümerik kontrollü telefon kullanımına geçiliyor. Bu gelişmelere koşut olarak da iletişim alanında kullanılacak işgücü için yedi ayrı yüksek öğretim kurumunda öğrenci eğitiliyor.

Tüm bu gelişmelere karşın Türkiye iletişim teknolojilerini dışarıdan alıyor ve özellikle televizyon yayınlarında dünyanın birçok yabancı yapım kullanan ülkeleri arasında bulunuyor. Bu durumun tersine çevrilebilmesi için iletişim teknolojisinin geliştirilmesine özel öncelik verilmesi iletişim eğitiminde yayıncı kurum ve kuruluşlarla öğretim kurumları arasında eşgüdüm kurulması gerekiyor. Çünkü iletişim dünyasının Türkiye boyutu iletişim çağını yakaladığında uluslararası dünyayla tam bütünleşebilir. ●

Başlarken

İletişim Dünyasına Doğru

Hıfzı Topuz

Türkiye'de iletişim araştırmaları konusu şimdiye kadar pek doğru dürüst ele alınmadı. Bu yolda geçen yıl yapılan bir girişim ne yazık ki ilgisizlik duvarlarına çarptı. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin desteğiyle bir İletişim Araştırmalar Vakfı kurulmak istenmişti, olmadı. Şimdi başka bir yaklaşım konuyu ele alıyoruz. Amacımız iletişim araştırmalarını desteklemek ve geliştirmek olacak.

Unesco Millî Komisyonu içinde kurulan İletişim Komitesi şu amaçlara yöneliyor: Yabancı ülkelerde yapılan iletişim araştırmalarını Türkiye'ye yansıtmak, Unesco Merkezi'nin iletişim alanındaki çalışmalarını duyurmak, ilginç görülen belgelerin özeti vermek, gazeteci eğitimi ile ilgili çalışmalarını izlemek, Türkiye'de iletişimle ilgili belgelerin envanterini çıkartarak bir Dokümantasyon Merkezi'nin çekirdeğini oluşturmak, bu alandaki çalışmalarını bir bültenle bütün ilgililere duyurmak.

Bu konularda büyük gereksinimlerin olduğunu biliyoruz. Millî Kütüphanede, Basın Yayın Yüksek Okullarında, Unesco Millî Komisyonu Kütüphanesinde, Üniversite Kütüphanelerinde, Gazeteciler Cemiyetinde sayısız belge ve kitap var. Ama nerede ne olduğunu kimse bilmiyor. Öğrenciler tez çalışmaları yaparken bu kaynaklara ulaşamıyorlar. Öğrenciler kaynak istedikleri zaman öğretim üyeleri bunları göstermekte güçlük çekiyorlar.

Her bir Basın Yayın Yüksek Okulunda iletişimle, basın tarihi ile, radyoculukla ilgili birçok çalışma yapılıyor, ama bunların hiçbir envanteri yok.

Ya dışarıda neler neler yapılmıyor, neler yayınlanmıyor. Journalism Quarterly'nin herhangi bir sayısını alın, dört ay içinde yüzden fazla kitabın ve inceleme yazısının yayınlandığını görürsünüz.

Media Development dergisi de her dört ayda bir sayısız araştırma özeti verir. Dünyada iletişim ve gazetecilikle ilgili belki yüze yakın dergi yayınlanır; bunları nereden ve nasıl izleyebilirsiniz?

Şimdi büyük düşünce gazeteleri de her gün iletişim sorunlarına bir sayfaya yakın yer ayırırlar. Türkiye'de bu yayınlar kaç kişinin eline geçebilir?

Bir zamanlar Unesco İletişim Sektörünün sürekli olarak böyle bir açıklamalı bibliyografya yayınlaması istenmişti, olmadı.

Batıda her gün yeni yeni Televizyon şebekeleri kuruluyor, bir yandan kablolu şebekeler geliyor, bir yandan da dünya doğrudan uydu yayınlarına hazırlanıyor. Bunlar yalnız ara-

tırmacıları değil, bütün aydınları ilgilendiren konular. Bu gelişmeleri nereden izleyebileceksiniz? Kaç kişi biliyor bugün İtalya'da 1000'e yakın özel televizyon istasyonunun ve 2000 kadar özel ve yerel radyonun yayın yaptığını? Berlusconi'nin İtalya'da nasıl bir TV imparatorluğu kurduğunu kaçımız biliyoruz? Minitel denen araçla Fransa'da insanların ufak bir ekranda neleri bulabileceklerini kaç kişi anlatabilir?

Ya bizde, muhalefet partilerinin Televizyon ve Radyoculukta alternatifleri nelerdir? Bilen var mı?

Biz bu konuları ele almayı beceremedik. İletişim uzmanları da kendi aralarında bir türlü iletişim kuramadılar, duyduklarımızı, öğrendiklerimizi başkalarına aktaramıyoruz. İletişim Dünyası işte bunları yapmaya çalışacak.

Bütün bu sorunlara Unesco'cu olarak yaklaşmak da ayrı bir önem taşıyor. Çünkü Unesco son 30 yıl içinde iletişim dünyasının merkezi oldu. Bunu kaçımız biliyoruz?

İletişim araçlarının geliştirilmesi için bölgesel toplantıların hepsini Unesco düzenledi; Gazetecilik eğitimi yöntemlerinin gelişen koşullara uydurulması için ilk toplantılar hep Unesco çerçevesi içinde yapıldı; Strasbourg'daki Uluslararası Gazetecilik Eğitim Merkezi Unesco'nun yardımlarıyla kuruldu; Latin Amerika Gazetecilik Eğitim Merkezi CIESPAL, Kara Afrika İletişim Merkezi CESTI Unesco'nun kanatları altında ortaya çıktı; Bütün iletişim politikaları konferanslarını Unesco düzenledi; Uydu yayınlarıyla ilgili ilk bildireler Unesco'da oluşturuldu; Uluslararası ve bölgesel gazeteci örgütleri arasındaki işbirliğini Unesco sağladı; Latin Amerika haber ajansı ALASEI, Karibler haber ajansı CANA, Afrika Haber ajansı PANA Unesco'nun desteğiyle yaratıldı; Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeni (YEHID) nin ilkeleri Unesco toplantılarında saptandı; Kırsal basın ve kırsal radyo tasarımlarını Unesco uzmanları gerçekleştirdiler; Gazetecilerin korunması için yapılan girişimler yıllar boyu Unesco'da tartışıldı; Basın ahlâk yasalari ve media konseyleri üzerindeki çalışmaları Unesco derleypip topladı; IPDC ya da IGUP denen iletişimin geliştirilmesi için Uluslararası Program Unesco'nun bir yapıtı oldu. Az şey mi bunlar?

Bunların hepsi yapıldı, yapıldı ama, Unesco kendi yapıtlarıyla öğrenmesini, bunları duyurmasını bilemedi. Kabahat Unesco'da bu işlerden sorumlu olanların. İletişim Dünyası bunları da yansıtmaya çalışacak. Ufacık bültenimize çok işler düşüyor.

Mutlaka altından kalkacağız. ●

NEZİH DEMİRKENT'LE BİR SÖYLEŞİ

Kuruluşunun 40'inci yıldönümünü kutlayan Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Demirkent "basının kendi kendini denetlemesinden yanayız" diyor..

— Gazeteciler Cemiyeti kırkıncı yılını kutluyor. Bu kırk yıllık geçmişin ışığında gazeteciler cemiyetlerinin demokratik katılmaya katkısı nedir?

— Gazeteciler Cemiyeti, gazetecilerin oluşturduğu bir örgüttür. Demokrasinin temel kurallarından birinin basın özgürlüğü olduğunu bilerek, demokrasiye en önemli katkımız, demokrasinin kurallarını topluma yaygınlaştırma uğraşlarımızdır. Haberleşmenin gittikçe hızlandığı bir dönemde düşünceleri açıklamanın "Suç olmadığı" ülkelerde gazeteciler, toplumun gelişmesine katkıda bulunurken, bizim gibi cemiyetler de gazetecilerin bu yoldaki uğraşlarına güç katmaktadır. Biz de cemiyet olarak her devirde basın özgürlüğünden yana olduk, her devirde demokrasiden yana olduk.

— Basın alanında çalışanların eğitimi ve gelişmeleri açısından cemiyetlerin işlevi nedir?

— Aslında bir meslek kuruluşu olan gazeteciler cemiyetlerinin üyelerinin her alanda gelişmesine katkıda bulunması doğaldır. Bu sebeple genç gazeteciler için seminerler düzenlenmekte, yetişkin gazetecilerin deneyimlerini artırmak için yeni imkanlar yaratılmaktadır. Yayınlarımızla bugünlerde realize etmeye çalıştığımız müzesiyle kültür faaliyetlerimizi sürdürüyoruz.

— Basının kendi kendini denetlemesinde cemiyetlere düşen bir görev var mıdır, varsa nedir?

— Basının kendi kendini denetlemesinin yarındayız. Soruda da belirtildiği gibi bu denet-

leme kendi kendini denetleme biçiminde olmalı, dış müdahalelere kapalı tutulmalıdır. Üyelerimizin büyük bir çoğunluğu otokontrolü sorumlu gazetecilikle bağdaştırdığı için, cemiyet olarak sempozyumlar düzenleyerek, bu çalışmalarını yurt dışına aktararak, şu günlerde bu yolda yapılan çalışmalara katılarak belirli ölçülerde kendi kendini denetimin kurum haline gelmesine çalışıyoruz.

— Basın — demokrasi ilişkisi içinde gazetecilerin korunması konusunda ne düşünüyorsunuz?

— Haber almanın her devirde önemine inanan bir kişi olarak topluma mal olmuş kişilerin ve toplum adına habercilik görevini üstlenen gazetecilerin korunmasından yanayız. Ne var ki, totaliter ülkelerde gazetecilerin korunması ciddi bir sorun olurken, demokratik ülkelerde de haber alma özgürlüğü kısıtlanmakta, haber kaynakları gazetecilere kapatılmakta, en azından gazetecilere zorluk çıkarılmakta haber dolaşımını önleme yolunda gayret sarfedilmektedir.

— UNESCO İletişim komitesinin üç ayda bir çıkartacağı "İletişim Dünyası" bültenini nasıl karşılıyorsunuz?

— Çıkaracağınız bültenin de mesleğimize katkıda bulunacağına inanıyorum. Bizde bir atasözü vardır: "Terzi söküğünü dikemez" diye., samimiyetle itiraf edeyim ki, iletişim alanında yeterli ve sürekli bir yayını bugüne kadar gerçekleştiremedik. İnşallah bu açığımızı kısa zamanda kapatacağız. Habere susayan insanların iletişim alanında bilgi sahibi olmaları, iletişim alanına girmeleri bence bir zorunluluktur. 30 yıl önce çağdaş bir araç olarak telex kullanan gazetelerimiz, gelecekte başlayacak uydu yayınları karşısında neler yapabileceklerini çok iyi bilmiyorlar. Bu sebeple iletişim alanında her bilgiye sanıldığından daha fazla ihtiyaç var. Bunları konuşa konuşa öğrenecek, konuştuklarımızı da yazarak, ya da ekrana aktararak yaygınlaştıracacağız. Sizi kutlar çalışmalarınızın sürekli olmasını dilerim.

— Gazeteciler cemiyetlerinin son yıllarda ulusal bir nitelik kazanmaya yönelmeleri tek bir örgüt haline gelme girişimlerinin yararı var mıdır?

— Gazeteciler Cemiyeti 40 yıl önce İstanbul'da kurulduğunda basının merkezi İstanbul'du. O günden bu yana bu tablo çok değişmiştir. Buna karşılık son yıllarda, Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde, yerel cemiyetler kurularak bu yöredeki gazetecilerin sosyal sorunlarını çözmeye yollarını aradılar. Sonuçta bugünkü tablo ortaya çıktı. Çalışan gazeteciler Türkiye Gazeteciler Sendikasında buluştukları halde, Gazeteciler Cemiyetleri bir bütün haline gelemediler. Buna özellikle küçük şehirlerdeki gazetecilerin giderek artan sorunları çıkınca meslek adına biz müdahalede bulunmaya başladık. Örnek

vermek gerekirse, bir şehrin valisi, hatta emniyet müdürünün gazeteci arkadaşlar üzerine uygulamaya çalıştıkları koşullara biz karşı çıkıyoruz. Bu da ister istemez bizi bütünleştiriyor. Her ne durumda olursa olsun, gazetecileri bir bütün halinde, en azından aynı düşünceleri savunan kişiler olarak birlik halinde görmekten meslek adına yarar umuyoruz. ●

Yerel basın tarihi araştırmalarında önemli bir adım...

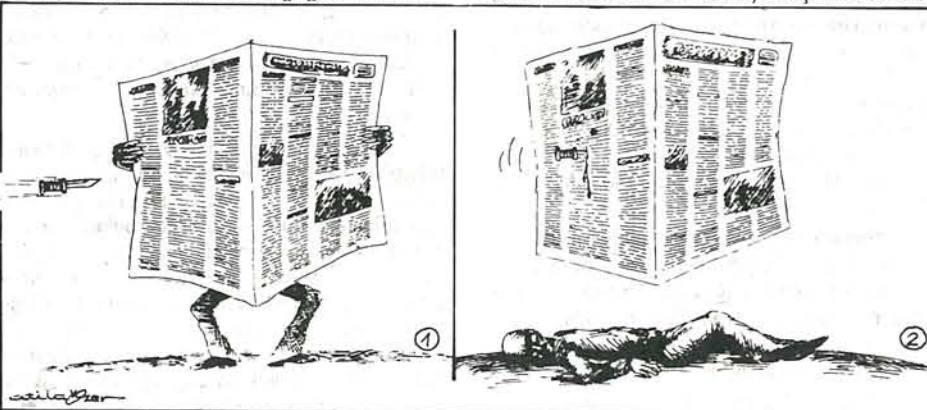
Eskişehir Anadolu Üniversitesi bünyesinde Rektör Prof.Dr.Yılmaz BÜYÜKERŞEN'in girişimleriyle, önümüzdeki aylar içinde açılması düşünülen Eskişehir Basın Müzesi'ne hazırlık olmak üzere 28 Şubat—15 Mart 1986 tarihleri arasında bir Basın Sergisi açıldı. Serginin özelliği, Eskişehir'de günümüze kadar yayınlanmış ve yayınlanmakta olan süreli dergi ve gazetelerin (okul dergi ve gazeteleri dışında) tamamına yakınının yer almış olmasıdır. Dr.Turhan BARAZ ve Öğr.Gör.Atila ÖZER tarafından yürütülen ve 6 ay süren bir araştırmanın sonucunda hazırlanan bu sergide 1908'den 1986'ya kadar yayınlanan 122 gazete ve 27 derginin (aynı adlı yeniden yayınlananlar dışında) özgün baskıları yer almıştır.

Bütün devlet arşivleri ve ilgili gerçek kişiler tarafından yürütülen bu çalışmada ulaşılan önemli sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1) Yerel basın açısından bakıldığında, Türk Basın Tarihi ile ilgili çalışmaların, yeterince doyurucu olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yakın tarihimizde, özellikle Kurtuluş Savaşımızda önemli görevler üstlenmiş olan Yerel Basın'la ilgili yeterli araştırmalar henüz yapılmamıştır. Örneğin, Eskişehir'de 1920 ve öncesinde 12 gazete yayınlanmış olmasına rağmen, pek çok araştırmada bunlardan yalnızca birinin (Yeni Dünya, 1920) adı geçmektedir. Oysa, ülke çapında 1915'de yalnızca 6, 1916'da 8, 1917'de 14 gazetenin yayınlandığı düşünülürse, bu tür araştırmalarda yerel basının dikkate alınmadığı ya da yerel basınla ilgili bilgilere ulaşılmadığı sonucuna varılabilir. Böyle bir sonuca ulaşılmaması da pek yanlıcı olmaz. Çünkü, bir araştırmacı için ilk ve en önemli kaynak olan devlet arşivlerinde bile, geçmişte yayınlanmış olan gazeteler ve dergilerin pek çoğu yoktur. Örneğin Eskişehir'de bugüne kadar 172 gazete ve dergi yayınlanmıştır ama Milli Kütüphane'de bunlardan yalnızca 17'si mevcuttur.

Başka bir kaynak Adliye ve Emniyet arşivleridir. Fakat burada da ancak 10 yıl öncesine gidilebilmiştir. Çünkü 10 yıldan daha öncesine ait yayınların SEKA'ya gönderildiği belirtilmiştir. Eskişehir için geçerli olan bu durum diğer iller için de önemli ölçüde geçerli olduğunu sanıyoruz. Dolayısıyla bu tür araştırmalar ancak gerçek kişilere ulaşılarak yürütülebilmektedir. Bu da, bu tür araştırmaların zorluğunu ve zaman alıcılığını vurgulayan bir husustur. Fakat, gerek yayıncılık mesleği açısından, gerekse toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal yapısını öğrenebilmek ve irdeleyebilmek açısından bu tür araştırmaların yapılması gereği de kaçınılmaz bir zorunluluktur.

2) Araştırmaların sağlıklı biçimde yürütülmesi gerçek kişilere ulaşmayı gerekli kıldığından, bu araştırmaların illerde yetkili kurum ve kuruluşlarca yürütülmesi gerekmektedir. Bu kurum ve kuruluşların başında da Üniversiteler gelmektedir. Anadolu Üniversitesinin öncülüğünü yapmış olduğu bu tür araştırmaların ülkemizdeki diğer 26 üniversite tarafından yürütülebileceği açıktır. Bizim de beklentimiz budur.

Haberler

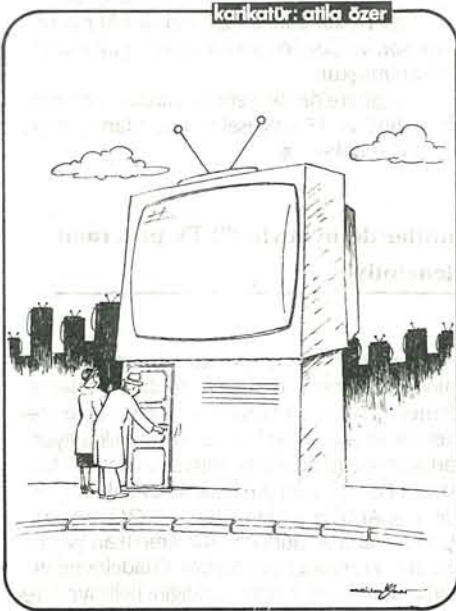
TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN IŞIĞINDA
GAZETECİLİK EĞİTİMİ SEMİNERİ

UNESCO İletişim Komitesi Anadolu Üniversitesi ile işbirliği yaparak 8—9 Aralık 1986 tarihinde Eskişehir'de bir seminer düzenliyor. İki gün sürecek seminerde dört ayrı oturumda uygulamada gazetecilik eğitiminin dünü ve bugünü, iletişim teknolojisindeki yeni gelişmeler karşısında Türk Basınının durumu ve yetmişmiş eleman gereksinimi tartışılacak. Dünyada ve Türkiye'de gazetecilik eğitim ve öğretimi yöntemlerinin ve ders programlarının irdeleneceği tebliğler de sunulacak olan seminer, Gazetecilikte meslek bilinci, meslek ahlakı ve eğitim konulu bir panel ile sona erecek.

Konu ile ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin yanı sıra üniversite öğretim üyelerinin katılacağı bu seminerin, alanda çalışanlar ve araştırma yapanlar arasında bilgi alışverişine katkıda bulunması ve böyle çabaların sürekli hale getirilmesinde önemli bir adım olması umuluyor. ●

BASIN KONSEYİ

Haziran ayı, İstanbul'da bir süredir temasları devam eden Basın Konseyi konusunun daha somut tartışmalara yol açmasına tanık oldu. Hürriyet'te Hasan Pulur (7 Haziran), Oktay Ekşi (9 Haziran), Cumhuriyet'te Oktay Gönensin (9 Haziran) köşelerini bu konuya ayırdılar. Yazılanlara göre, Günaydın grubu dışındaki gazetelerin kabul ettiklerini belirttikleri bir dizi kural yürürlüğe sokulacak. Kınama dışında yaptırım yine görünmüyor. Oktay Ekşi "özgürlükçü demokrasilere uygun olan, yani siyasi iktidarın hiçbir şekilde müdahale edemeyeceği model benimsedikleri" ni yazıyor. 9 kişiden oluşacak Basın Konseyi Yüksek Kurulu—bunlara günlük tirajı en az 50 bin olan yayın organlarının temsilcileri de katılacak — kendisine ulaştırılacak şikayetleri dinleyecek ve başvuruyu ya rsız bulduğunu ya da ilgiliyi uyarma gereği duyduğunu veya kınadığını karara bağlayıp bunu kamuoyuna açıklayacak. ●

YILBAŞINDAN BU YANA ÖLEN GAZETECİLER

●Reşat İleri: 1914 İstanbul doğumlu Yükseköğrenim gördü mesleğe 1937 de Tan'da başladı. Tanin, Yeni Sabah, İkdam, Tan, Günaydın ve Yeni Asır'da çalıştı. Çok sayıda tarih araştırma yaptı ve eser yayınladı. Kırk pınar ağası ve İrfan Fadıl takma adlarını kullandı.

●Enver Naci Gökşen: 1913 İstanbul doğumlu. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. 1940'da Yeni Adım'da mesleğe başladı. Ayda Bir, Yeni Ortam, Cumhuriyet'de çalıştı. Başkent, Tasvir-i Efkâr, Son Saat ve çeşitli gazetelerde de çalıştı. 20 den fazla eseri kitap halinde yayınlandı. Türk Dil Kurumu üyeliği yaptı.

●Erdoğan Mengü: 1925 İzmir doğumlu. Liseyi bitirdi. 1947'de Tasvir-i Efkâr'da mesleğe başladı. Son saat, Hergün gazetelerinde ve Anadolu Ajansı'nda çalıştı.

●Egemen Bostancı: 1938 Eceabat doğumlu. İstanbul Ticaret Lisesini bitirdi. 1957'de Cumhuriyet'de mesleğe başladı. Hür, Vatan, Hafta Sonu gazeteleri ile Akis ve Kim dergilerinde çalıştı. Uluslararası Sanat Gösterileri müzik topluluğu sahibi ve genel müdürü idi.

●Ertuğrul Yeşiltepe: 1933 Ordu doğumlu. Yükseköğrenim gördü. 1955 de Ankara'da Türk Haberler Ajansı'nda mesleğe başladı. Halkçı, Medeniyet ve Hadiseler Tercüman gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı.

●Hayri Alpar: 1916 İskenderun doğumlu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1937'de İzmir'de Yeni Asır'da mesleğe başladı. Cumhuriyet, İktisadi Yürüyüş, Vatan, Zafer, Dünya ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı. Gazeteciler Cemiyeti Kurucu üyelerinden olup, 3 dönem Yönetim Kurulunda görev yaptı. 1946—59—53 yıllarında Gazeteciler Cemiyeti genel sekreterliğinde bulundu.

●Aydın Emeç: 1939 İstanbul doğumlu. St. Joseph lisesini bitirdi. 1956 da mesleğe başladı. Son Posta, ABC ve E Yayınları, Hür Yayın, Adam yayıncılıkta çalıştı. Cumhuriyet gazetesinde kültür şefliği yaptı.

●Rezzan Yalman: 1903 İstanbul doğumlu. Çamlıca Lisesini bitirdi. Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudu. 1921 yılında Akşam gazetesi ve Dergah dergisinde mesleğe başladı. Vakit, Vatan, Hür Vatan gazetelerinde yazıları ve çevirileri yayınlandı. Ahmet Emin Yalman'ın eşi, Tunç Yalman'ın annesi ve Sinan Karlı'nın kardeşiydi.

●Özden Özgelen: 1942 İstanbul doğumlu. İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. 1961'de Cumhuriyet'te mesleğe başladı.

●Haldun Taner: 1915 İstanbul doğumlu. İstanbul Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. 1956'da mesleğe başladı. Milliyet, Tercüman, Yeni Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinde fıkra yazdı. İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevliliği yaptı. 20 kadar piyes yazdı. Fransızca, İngilizce ve Almanca biliyordu.

●Kamran Tekil: 1923 İstanbul doğumlu. İ.Ü. Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Sarı—Lacivert spor dergisini çıkartarak mesleğe başladı. Hakikat, Son Saat, Son Havadis, Türkiye Spor, Yeni İstanbul, Zafer, Hürriyet, Hayat gazete ve dergilerinin spor servislerinde çalıştı.

●Hasan Refik Ertuğ: 1911 İstanbul doğumlu. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1931'de Siyasal Bilimler Dergisi'nde mesleğe başladı. Vakit, Vatan ve Yeni Vatan gazetelerinde çalıştı. İdare Hukuku, Basın ve Yayın Hareketi Tarihi, Radyo İşletmeciliği kitaplarının yanı sıra, Basın Hürriyeti Milletlerarası Konferansı'nı da kitap halinde yayınladı. 1983 yılında basında 50 yıl hizmet plaketi ve berati aldı.

●Mustafa Kefkep: 1931 İstanbul doğumlu. İstanbul İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Mesleğe çevirmenliğe başladı. Tercüman Gazetesi'nde çalıştı. Son olarak Güneş Gazetesi'nde spor yazarlığı yapıyordu. ●

ELEKTRONİK KİTLE İLETİŞİM
ARAÇLARININ KÜLTÜREL ETKİLERİ
KONULU ARAŞTIRMA

Unesco'nun, onbir ülkenin araştırmacılarının katılımıyla sürdürdüğü "Elektronik Kitle İletişim Araçları ve Kültürel Etkileri" konulu uluslararası araştırmanın Türkiye Çalışma grubunun çalışmaları ilerlemekte. 1985 yılında Ankara'da bu çalışma grubunca düzenlenen seminerden sonra grup üyeleri Doç.Dr. Korkmaz Alemdar ve Doç.Dr. Raşit Kaya Ankara'da video kullanımı üzerine geniş bir alan çalışmasının anket uygulama bölümünü Mayıs ve Haziran aylarında tamamladılar. Hazırlanmakta olan rapor ve diğer çalışmalar Ekim ayında Sofya'da toplanacak bir uluslararası toplantıya sunulacak. ●

İletişim konusunda
bilimsel toplantılar

Yılbaşından bu yana iletişim konusunda şu toplantılar düzenlendi:

- Tarih ve Tiyatro (6 Ocak 1986): Marmara Üniversitesi ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun işbirliği ile yapıldı.
- Telekomünikasyon Fuarı (22 Ocak 1986): TÜYAP tarafından düzenlendi.
- Kültür değişimlerinde Sinema — TV (25 Ocak 1986): Türk Edebiyat Vakfı, Sinema — TV Klübü tarafından düzenlendi
- Basın ve Demokrasi (9 Ocak 1986): İstanbul Kitap Şenliği
- Turizm İşletmeciliğinde Halkla İlişkiler (10 Mart 1986): Sheraton
- Türk Karikatürü ve Yayıncılığı (11 Mart 1986): Fuarçılık Merkezi
- Tiyatronun Dünü — Bugünü (12 Mart 1986) Dilon Oteli, Taksim
- Türkiye'nin Yurtdışında Tanıtımı (18 Mart 1986): İstanbul Üniversitesi BYYO ile Türk Kültür Vakfı tarafından düzenlendi.
- Bulgaristan'da Türk Basın Mensuplarının Dramı (3 Mayıs 1986): Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği tarafından düzenlendi.
- Basın Sorunları Semineri (26 — 27 Mayıs 1986): Ankara Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlendi.
- Basın Konseyi Konulu Panel (5 Haziran 1986): Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti ●

Dış Haberler

Fransa'da hükümet TF 1'i satışa çıkardı

Fransa'da Chirac hükümetinin ilk ele aldığı işlerden biri radyo ve televizyon konusu oldu.

Hükümet herşey den önce Görsel-İşitsel Yüksek Otoritesi denen konseyi ortadan kaldıracığını bildirdi. Bu konseyin geniş yetkileri vardı ve hükümete bağlı değildi. Radyo ve Televizyon Müdürlerini bu konsey seçiyordu. Chirac hükümeti radyo ve televizyon kurumlarını doğrudan doğruya Hükümete bağlamak için bazı önlemler almaya yöneldi.

Bunun yanı sıra TF1 denen Televizyon 1'ci Kanalının da satışa çıkarılacağını açıkladı. TF1 Fransa'nın en çok izlenen televizyon kanalıydı. Başında Herve Bourges vardı. Uzun yıllar Unesco'da OPI (Office of Public Information) bölümünün müdürlüğünü yapmış olan Bourges, Sosyalistlere yakınlığıyla tanınmıştı. Daha önceleri Kamerun'daki Yaounde gazetecilik okulunun müdürlüğünü yapmış olan Herve Bourges mesleksel çevrelerin çok desteklediği bir kişiydi. Bir süre de Radio-France Internationale (RFI)'in müdürlüğünü yapmıştı.

RFI yabancı ülkelerde dinlenen radyolar arasında 18'inci sıradayken Bourges'un yönetiminde 8'inci sıraya yükselmişti.

TF1'ün satışa çıkartılması geniş tepkilere yol açtı. Gazeteciler, sanatçılar, yazarlar ve sendikalar olayı protesto etmek için bildiriler yayımladılar, gösteriler düzenlediler, ama hükümetin bu konuda çok kararlı olduğu anlaşıldı.

Olayı protesto edenler TF1'in bir kamu hizmeti görmekte olduğu üzerinde duruyorlardı. "TF1'in eğitsel yayınları var, özel sektör bu yayınlara hiç aynı önemi verebilir mi?" dediler.

TF1'e iki büyük müşteri çıktı: Basın Kralı Hersant, öteki de Hachette grubu. Televizyonu satın alanların ilk işi Herve Bourges'un oluşturduğu ilerici ve sosyalist kadroyu iş başından uzaklaştırmak olacak.

RFI genellikle Afrika ülkelerinde çok dinlenen bir radyo istasyonu sayılmaktadır. Yansızlığı ve objektifliği ile tanınmıştır. Polemiklere girişmez, halkı yöneticilere karşı kışkırtmaz; büyük saygınlığı vardır. Yüksek Otorite denen Konseyin yerini alacak olan "Commission Nationale Communication et Libertes" (CNCL) İletişim ve Özgürlük Ulusal Komisyonunun kurulması için hazırlanan tasarı Meclis'ten geçer geçmez RFI'in bütün yöneticileri değiştirilecek. Başbakan Chirac ile Kültür ve İletişim bakanı Francois Leonard bu kadronun derhal tasviye edileceğini açıkladılar.

CNCL denen konsey 9 üyeden oluşacak. Bunların 3'ünü Yargıtay, Sayıştay ve Danıştay seçecek, birini Devlet başkanı, birini Meclis başkanı, birini Senato başkanı. Böylece 6 üye toplanmış oluyor, onlar da "coopation" yoluyla öteki üç üyeyi seçecekler.

Radyo ve televizyonların yönetim kurullarında yeni bir biçimde oluşturulacak. Kurul üyelerinin 4'ünü Hükümet seçecek, 4'ünü CNCL. Ayrıca bir milletvekili, bir senatör, bir de personel temsilcisi kurula katılacak. Böylece Hükümetin yönetim kurullarına egemen olması sağlanmış oluyor.●

Uluslararası kitle iletişim araştırmaları derneğinin 15.nci konferansı 25-30 Ağustos'da Yeni Delhi'de toplanacak

Bine yakın araştırmacının katılacağı konferansın içeriği "İletişim Teknolojisi, Kalkınma ve Üçüncü Dünya"

75'e yakın ülkeden bini aşkın üyesi bulunan Uluslararası kitle iletişim Araştırmaları Derneği'nin 15'inci konferansı 25-30 Ağustos 1986 tarihleri arasında Yeni Delhi'de toplanacak.

1957 yılında kurulan ve iki yılda bir düzenlediği konferanslarda kitle iletişim alanında çeşitli temaları işleyen Derneğin 1986 konferansına bini aşkın araştırmacı ve öğretim elemanının katılacağı sanılıyor.

Kısa adı IAMCR—AIERİ (International Association for Mass Communication Research) olan Birliğin konferanslarında genel olarak çalışmalar sekiz ana bölümde ve çeşitli çalışma gruplarında yapılıyor. 1986 konferansında da genel oturumlar dışında çalışmalar Bibliyografya, İletişim Teknolojisi, Tarih, Uluslararası İletişim, Hukuk, Politik Ekonomi, Profesyonellerin Eğitimi; Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji bölümlerinde yapılacak. Ayrıca, Gençlik ve Müzik, Dinleyici Araştırmaları, İletişim ve Modern Devlet, Kitle İletişim Araçlarında Seks ve benzeri birçok çalışma grubunda da ilgili uzmanlar bildirimlerini sunacaklar ve bilgi değişiminde bulunacaklar.

IAMCR 25'inci yıldönümünü 1982 yılında Paris Konferansıyla kutlamış ve tema olarak ta "Demokraside iletişim problemi" konusunu incelemişti. Prag'da yapılan 1984 konferansının konusu ise "Toplumsal iletişim ve Global Problemler"di.

UNESCO'nun desteğiyle kurulan bir uzmanlık kuruluşu olan IAMCR—AIERİ'nin yönetim merkezi birliğin başkanının bulunduğu yerde oluyor. IAMCR'ın 1972 yılından beri başkanlığını Profesör James Halloran sürdürüyor. Halloran İngiltere'de Leicester Üniversitesinde görevli olduğu için IAMCR—AIERİ'nin merkezi de Leicester'da.●

İtalya'da TV haberleri tekeline sona erdi

İtalya'da on yıla yakın bir zamandan beri özel televizyonların kurulup gelişmelerine karşılık televizyonla haber yayını tekelini Devlet Televizyonu RAI'ye tanımıştı. Özel televizyonlar doğrudan haber yayınlamıyorlar, bu işi önceden banda alınmış bültenlerin TV istasyonlarına dağıtılmasıyla sürdürüyorlardı.

Hükümete katılan beş parti temsilcileri arasında 28 Nisan 1986'da varılan bir anlaşmaya göre özel televizyonlara da haber yayını hakkı tanınması için bir yasa tasarısı hazırlanacak ve RAI'nin haber tekelini 1987 başında sona erecektir. İtalya'nın en büyük televizyon şebekesinin başında bulunan Silvio Berlusconi böylece Devlet Televizyonu ile her alanda rekabet edebilecek duruma gelmektedir. Berlusconi ilk önce Kanal 5'i kurmuş, sonra da Rete 4 ve İtalya 1 şebekelerini satın alarak İtalya'nın en büyük TV örgütünü yaratmıştı.●

Amerika'da yeni bir TV şebekesi: FBC

Avustralyalı milyarder ve basın kralı Rubert Murdoch İngiliz basınında büyük yatırımlar yaptıktan sonra Amerika'da televizyon piyasasını da ele geçiriyor. Murdoch altı TV istasyonu ve Twentieth Century Fox'u satın almıştı. Şimdi de Amerika'nın ünlü TV şebekeleri CBS, ABC ve NBC'le rekabete girerek dördüncü bir TV şebekesi kurmaya hazırlanıyor. Murdoch uydu aracılığı ile yayın yapacak.

Adı FBC (Fox Broadcasting Company) olacak olan şebekenin bu yılın son aylarında çalışmaya başlaması bekleniyor.

Amerika'da bir TV şebekesinin ilâncılık açısından başarılı olması için halkın %70'ine ulaşması gerek. Murdoch'un elinde olan TV istasyonları ise şimdi TV seyircilerinin ancak %20'sine ulaşabiliyorlar.●

Devlet Televizyonu mu, Özel Sektör TV'si mi?

Fransa'da TF1'in satışa çıkartılması nedeniyle Avrupa'da kamusal televizyonların durumu gündeme getirilmiştir. Çeşitli ülkelerde kamusal televizyonların durumu şöyledir:

— Federal Almanya'da: İki kamusal TV vardır: ARD ve ZDT. İlk özel TV 1985'te kurulmuş tur ve etkisizdir.

— İspanya'da: Üç kamusal TV vardır: İkiisi ulusal çapta, biri de bölgesel çapta yayın yapar. 4 Nisan 1986'da onaylanan bir yasayla özel sektörün de üç televizyon kurmasına izin verilmiştir.

— Avusturya'da: İki kamusal TV vardır.

— Hollanda'da: İki TV istasyonu vardır, ikisi de kamusaldır.

— İsviçre'de: TV yayını SSR denen İsviçre Yayın Kurumunun tekelindedir. Bu kuruma bağlı olarak ulusal dillerin herbirinde üç şebeke yayın yapar. Yakın zamanlarda Telecine adlı bir paralı TV örgütü de kurulmuştur.

— İskandinav ülkelerinde: Yalnız kamusal TV kurumları yayın yapar.

— Danimarka'da: Ulusal çapta bir tek kamusal TV vardır. Ama bunun yanında 12 bölgesel TV istasyonu da yayın yapar.

— Belçika'da: Yayın tekelini devlettir.

— İtalya'da: Ulusal TV kurumu RAI'nin tekeline son verildikten sonra 1000'e yakın özel TV kurulmuştur.

— İngiltere'de: İki şebeke vardır, kamusal şebeke BBC ve 15 bölgesel istasyondan oluşan özel ITV şebekesi.●

Antiller'de uyuyla 80 TV programı izlenebilir

Fransız Antilleri denen Guadeloupe ve Martinique adalarında doğrudan uydu yayınlarını izlemek için bütün varlıklı insanların evlerine birer parabolik anten koydurdukları bildiriliyor. Dört metre çapındaki bu antenlerin fiyatı 35 bin Fransız Fransı, yani yaklaşık üç buçuk milyon liraymış. Antiller bu antenlerle 80 TV yayını izleyebiliyorlarmış. Bunların 40'ı Amerikan yayınlarıymış. Fransızlar bu yüzden Guadeloupe ve Martinique'de etkilerinin azaldığını belirtiyorlar.●

AVRUPA TOPLULUĞUNUN İLETİŞİM POLİTİKASI

Tele—komünikasyon ve radyo sistemlerinin hızla ilerlemesi, özellikle kablo şebekelerinin genişlemesi ve uydu aracılığıyla doğrudan televizyon yayınlarının ortaya çıkması, iletişim uzayının ulusal sınırları aşması gibi çeşitli gelişmeler hükümetleri ve çeşitli uluslar topluluklarını iletişim konusunda hedefler ve politikalar belirlemeye zorlamaktadır. Bu uluslar topluluğundan biri de Avrupa Topluluğu'dur. Topluluğun iletişim konusundaki görüşleri ve politikaları şu şekilde ifade edilmektedir:

Avrupa iletişim araçları sanayiinin teknolojik kapasitesini yükseltme, televizyon yayınlarının—kaynağı neresi olursa olsun—Topluluk içi serbest dolaşımını sağlama bu yayınların serbestçe izlenebilmesini ve yeniden yayına sokulabilmesini gerçekleştirme, Avrupa kültürlerinin gelişmesini gözetme gibi hedeflere ulaşma yolunda Avrupa Topluluğu Komisyonu üç ana cephede uğraş vermek gerektiği görüşündedir.

Bunlar sırasıyla şöyle: Teknolojik ve sınai dönüşümler cephesi, Avrupa görsel—işitsel iletişim uzayının yapılması cephesi ve kültürel

cephesi. Komisyon, Avrupa ölçeğinde bütünsel bir iletişim politikası öneriyor. Bu politika, Komisyon'ca gerçekleştirilen bir dizi çalışma temelinde tanımlanmış. Komisyon'ca Avrupa Parlamentosu'na sunulan "Avrupa'da Televizyonun Durumu ve Yönetimleri Üzerine Ara Rapor" (COM (83) 229) ve Komisyon'ca Konsey'e sunulan "Sınır Tanımayan Televizyon: Radyo—Televizyon Ortak Pazarının Kuruluşu, Özellikle Uydu ve Kablo Yayını Üzerine Yeşil Kitap" konulu rapor (COM (84) 300) bunlar arasında Ayrıca Avrupa parlamentosu'ndaki tartışmaları ve "Halkın Avrupası" Özel Komitesi'nin Avrupa Konseyi'ne sunduğu raporu da dikkate alan Komisyon, ilgili meslek temsilcileri ve uzmanlarla geniş bir danışma çalışması yürütmüş.

Komisyon politikası teknik gelişmeleri eşgüdümlemeye ve radyo—televizyon yayınlarının gerçekleştirileceği ekonomik ve hukuksal çerçeveyi çizmeye dönük iki yönerge önerisi biçiminde belirlenmiş. Amaç, Topluluk içinde görsel—işitsel iletişimi kolaylaştırmak ve AET bünyesinde görsel—işitsel ürün ve hizmetler için daha dinamik bir ortak pazar yaratmak; özellikle kültürel yaratıcılık, Avrupa'nın kültürel boyutlarını ve kimliğini gözetme konusunda Avrupalı radyo—televizyon yayıncılarına, yapımcılarına ve elektronik sanayicilerine güç kazandırmak.

İletişim Uzayının Teknolojik Boyutları

1. Teknolojik gelişme, bilişim ve telekomünikasyon ile görsel—işitsel iletişim arasında giderek artan bir çakışmaya yol açmaktadır. Bu durum, üç olgudan kaynaklanmaktadır:

— Sayısal işlem, bilişim verilerinin yanı sıra, metinler, sözler ve hareketsiz ya da hareketli görüntü üzerinde de uygulanabilmektedir.

— Telematik uygulamalarındaki artışın ve kablo şebekelerindeki gelişmelerin ortaya çıkardığı perspektifler çerçevesinde bilişim, telekomünikasyon ve görsel—işitsel iletişim şebekeleri arasındaki entegrasyon hızlanmaktadır.

— Telefon veya televizyon alıcısından (telematik hizmetler, televizyon yayınlarını izleme, ev içi veya mesleki bilişim gibi) değişik amaçlarla yararlanma olanağı gelişmektedir.

2. Görsel—işitsel iletişim alanında, yeni ve daha ileri yayım, kayıt ve izleme araçları Avrupa'da yaygınlaşmaktadır.

a) Yayım alanındaki yeniliklerin nedenleri şunlar olacaktır:

— Televizyon program dağıtım uydularının çoğalması. Bu yayınların izlenmesi toplu antenlerin kurulmasını gerektirmektedir ve bu antenler de Avrupa'nın çok geniş bir kesiminde 90 kadar kamu veya özel televizyon programının yayım ve yeniden yayımına olanak verecektir.

— Doğrudan televizyon uydularının ortaya çıkması (bunların ilk örnekleri TV Sat, TDF 1, tele x ve Olympus-1986 sonundan itibaren uzaya yerleştirilmiş olacaktır). Bu uydularca yapılan televizyon yayınları, hem tek hem de toplu antenlerle izlenebilecektir. Söz konusu uydular, 1987'den itibaren, tüm Avrupa'da 10'u aşkın yeni programdan yararlanabilecektir.

— Yoğun yerleşim bölgelerinde, hem dağıtım uydularınca yayılan hem de doğrudan televizyon uydularından gelen klasik programları da içermek üzere geniş bir ürün dizisini kullanıma sunan kablo şebekelerinin gelişmesi. Ayrıca etkileşimsel telematik hizmetlere erişim olanağının doğması.

b) Yayım ve kayıt alanında, video kayıt ve gösterme cihazı bulunan hanehalkı oranının giderek artacağı söylenebilir.

c) Yayın izleme alanında da, orta ve hatta kısa dönemde önemli yenilikler beklenebilir. En yüksek sinematografik standartlar düzeyinde benzersiz görüntü veren yüksek tanımlı (+/- 1200 çizgi) televizyonlar bu perspektifi yaratmaktadır.

3. Telekomünikasyon ve telematik alanında veri, metin, ses ve hareketli metin nakleden "geniş bant" şebekelerinin giderek uygulamaya girmesi söz konusudur.

Topluluğun Eylem Doğrultuları

Komisyon genel olarak ve sanayi ile uyum içinde, özellikle üretim dizilerini genişletmek, birim maliyetleri düşürmek ve teslimdeki gecikme sürelerini kısaltmak için zorunlu uyumlaştırma ve standartlaştırmayı sağlayacak normlar düzeyinde elverişli bir çerçeve oluşturabilmek üzere gerekli tüm girişimlerde bulunacaktır. Öncelikler şunlardır:

a) Uyduyla doğrudan televizyon yayımı konusunda hızla ortak bir norm belirlemek.

b) Görsel—işitsel iletişim alanında ve özellikle yüksek tanımlı televizyon konusundaki normlara ilişkin perspektifler üzerinde bir uyumlaşma sağlamak.

c) Avrupa sanayiinin teknolojik kapasitesini güçlendirmek.

İletişim İç Pazarının Örgütlenmesi

Avrupa iletişim uzayındaki ve pazarındaki bugünkü bölük pörçüklük, Avrupa'nın hem sanayii hem de kültürel kimliği için büyük bir engel oluşturmaktadır. Teknolojik ilerleme televizyonun bugün ulusal çerçeveler içine kapalı bulunan konumunu yakında ortadan kaldıracaktır. Televizyon yayını bir tür hizmet sunumu olduğuna göre, Antlaşma hükümlerinin öngördüğü serbest dolaşım ilkesini buraya da uygulamak mümkündür. Komisyon hedefi, Topluluk bünyesinde sınır tanımayan bir görsel—işitsel uzay oluşturmaktadır. Avrupa ölçeğinde serbest yayın dolaşımını kolaylaştırmak amacıyla radyo-televizyon yayınının gerçekleştirileceği ekonomik ve hukuksal çerçeveyi hazırlamak gereklidir. Üye ülkelerin birinden kaynaklanan bir yayım bir başka üye ülkeye ulaştıktan sonra, ikinci ülke yurttaşlarının bu yayımı izlemesi ya da bu yayımın yeniden yayıma sokulması kesinlikle önlenmemelidir. Ön görülen önlemler şunlardır:

1. Ulusal mevzuatların Topluluk hukukuna uygunluğunun denetimi.

Özellikle milliyet farkı dolayısıyla uygulanan bazı ayrımcılıklara son verilmeli ve Topluluk Antlaşması'nın kurumlaşma hakkına ve serbest hizmet sunumuna ilişkin hükümlerinin uygulanması sağlanmalıdır.

2. Radyo-televizyon yayınıyla ilgili bazı ulusal uygulamaların yönergeler aracılığıyla koordinasyonu. Radyo-televizyon hizmetlerinin serbestçe dolaşımı, ancak ulusal mevzuatların (Komisyon'un asgari düzeyde kalmasını dilediği) koordinasyonu ile sağlanabilir. Son bir buçuk yıl içinde "Sınır Tanımayan Televizyon" konulu yeşil Kitap çok geniş tartışmalara yol açtı. Gerek kamu uzmanları, gerekse ilgili çevrelerin

temsilcileri, gözlem ve yorumlarını iletme olanağı buldular. Komisyon, "iç pazarın gelişmesi" konusunu işlediği ve Haziran 1985'te Milano'da toplanan Avrupa Konseyi'nce de olumlu karşılanan raporunda (COM (85) 310) tüm Topluluk topraklarını içine alan tek bir radyo-televizyon uzayının oluşturulması gerektiğini belirtti ve o yönde bir yönergeyi en kısa sürede hazırlama taahhüdünde bulundu.

3. Telif haklarına ve ilgili ayrımcılıklara ilişkin bir Yeşil Kitap'ın hazırlanması. Metnin bu bölümünde, özellikle korsanlık ve özel çoğaltma gibi, görsel—işitsel araçlar sektöründe öncelikle önem taşıyan bazı sorunlara değinilmektedir.

4. Uluslararası kuruluşlar, özellikle Avrupa Konseyi, OECD ve OMPI bünyesinde görsel—işitsel sektörle ilgili yürütülen çalışmaların sürdürülmesi.

Yeni Yayınlar

"KİTLE İLETİŞİM SİSTEMLERİ"

İletişim ve kitle iletişim konularının Türkiye'de de giderek daha geniş kitlelerde ilgi uyandırmasına koşut olarak bu alandaki yayınlarda da bir kıpırdama görülüyor. ODTÜ Öğretim üyelerinden Doç.Dr. Raşit Kaya'nın 1985 yılı sonlarında yayımlanan ve ciddi bir araştırmanın ürünü olan "Kitle İletişim Sistemleri" adlı kitabı bu kıpırdamaya yeni bir boyut kazandırıyor.

Raşit Kaya üç bölümden oluşan kitabında Kurumsallaşmış İletişim Çevresini ve İletişim Sistemlerinin oluşumunu inceledikten sonra basın düzenlemeleri ve radyo — televizyon sistemlerini inceliyor. Yazar bu son bölümde Radyo Televizyon alanında örnek düzenlemeleri incelerken de İngiliz, Amerikan sistemleriyle Fransa'daki "Audiovisüel" iletişim düzenlemesini ayrıntılı olarak açıklıyor.

Zamanın akışı içinde Fransız sistemi yeniden düzenleniyor olsa da Raşit Kaya'nın kitabında açıkladığı sistemler Türkiye'nin gelecekte radyo — televizyon sisteminin yeniden düzenlenmesi çabalarında yararlı ipuçları taşıyor. Ayrıca sayılan giderek artan iletişim eğitimi gören öğrencilerin ders kitabı ya da yardımcı kitap gereksinimlerinin karşılanmasında da Raşit Kaya'nın kitabı değerli bir kaynak. ●

**TÜRKİYE'DE YABANCI DİLDE BASIN
"La Presse de Langue Etrangère en Turquie"**

16 — 18 Mayıs 1984 tarihinde İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu ile Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün ortaklaşa düzenlemiş oldukları sempozyumda sunulan bildiriler İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'nun yayını olarak 1985'in son aylarında yayımlandı.

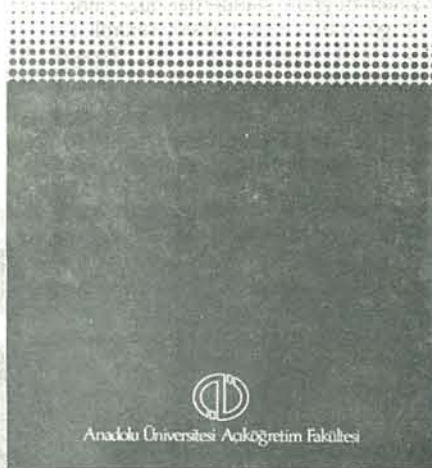
Kitapta aşağıdaki bildiriler bulunmaktadır:
— Prof.Dr. Selim Kaneti: La Presse en Ladinosous la Republique en Turquie.

- Ziyad Ebüzziya: Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkçe dışındaki Basını
- Gerard Groc: Türkiye'de Fransızca Basın
- Prof. Hasan Refik Ertuğ: Türkiye'de Yabancı Dilde Basına Genel Bakış.
- Y.Doç.Dr. Şükrü Hanioglu: Jön Türklerin Yabancı Dilde Yayınlandıkları Dergide İşledikleri Temalar.
- Prof. Aryeh Shmuelevitz: Two Hebrew — Language Weeklies in Turkey.
- Prof.Dr. İsmet Giritli: Türkiye'de Fransızca ve İngilizce Dilinde Yayınlanan Gazeteler.
- David Arnett: The American Press in Turkey.
- İmgard Jacobsen: Aperçu Général de la Presse Allemande en Turquie.
- Dr. Paul Dumont: Un Organe Sioniste à Istanbul, La Nation.

Türkiye'de yayınlanmış bulunan yabancı dilde basın organlarının genel görünüm, işledikleri konuları ele alan bildiriler basın — yayın hayatımızdaki bilimsel çalışmalar açısından önemli bir kaynaktır. ●

**sinematografik
bilim - kurgu yayınlarının
çocukların dünya görüşünün
oluşumu üzerindeki etkileri**

Dr.Z. Merih ZİLLİOĞLU

**SİNEMATOGRAFİK BİLİM - KURGU
YAYINLARININ ÇOCUKLARIN DÜNYA
GÖRÜŞÜNÜN OLUŞUMU ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ**

(Eskişehir: Anadolu Üni.Yayın No: 159,
Açıköğretim Fak.Yayın No: 68) XXI +
225 s.

Genelde kitle iletişim araçlarının, özelden de sinema ve televizyonun etkileri bütün dünyada 1970'li yıllardan bu yana yoğun olarak araştırılmaktadır. Ülkemizde de bu konuda araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bunun son örneğini Dr. Merih ZİLLİOĞLU'nun doktora tezi olarak hazırladığı Sinematografik Bilim — Kurgu Yayınlarının Çocukların Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri adlı çalışması oluşturmaktadır.

Çalışmada dünya görüşü, dünya görüşünün oluşumu, bilim — kurgu film ve dizilerine ilişkin kuramsal yoğunlukta bilgiler verildikten sonra, bilim — kurgu dizileri ile kültürleşme arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İlgili literatürün de-

rinlemesine incelendiği ve araştırmacının kendisinin ortaya attığı soruları cevaplayarak geliştirdiği bu kısım, Eskişehir'de yürütülen ve 11 — 13 yaşlarında 30 çocuk üzerinde yapılan araştırmada ulaşılan bulgular ve bu bulguların yorumu, sonuç ve araştırmacının kendi önerileri izlenmektedir. Çalışmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Sinematografik bilim — kurgu yayınları çocukların var olan bilgilerini, değerlerini ve tutumlarını, dolayısıyla dünya görüşlerini etkilemekte fakat bu etki cinsiyete, yaşa ve ana — babanın sosyokültürel düzeyine bağlı olarak farklılık göstermektedir. ●

— MASS COMMUNICATION IN WESTERN EUROPE (BATI AVRUPA'DA KİTLE İLETİŞİMİ), ed. George Wedell, George-Michael Luyken, Rosemary Leonard. The European Institute for the Media, Manchester University, 328 s., 1985.

(Manchester Üniversitesi (İngiltere) bünyesinde çalışmalarını sürdüren Avrupa İletişim Enstitüsü'nde görevli üç araştırmacının 20 Avrupa ülkesindeki kitle iletişimi ile ilgili yasal düzenleme, inceleme, araştırma özetlerini verdikleri kitap, 1980 ve 1985 yılları arasında yayınlanmış 757 eseri kapsıyor.) ●

— L'ANFANT ET LA PUBLICITE (ÇOCUK VE REKLAM), ed. Jean-Noel Kapferer, Dunod Communication, 199 s., 1985.

Çocuklar için masalın yeni bir biçimi haline gelen reklamlar üzerine bir çalışma. Önce çocuk ve reklam konusunda bilinenleri özetliyor. Örneğin çocuğun 3 — 5 yaşlarında reklam mesajını ayırt etmeyi öğrendiğini, 6 — 8 yaşlarında doğru reklamların enformasyon işlevini algıladığını, 8 yaşından sonra da etkileme niyetini keşfettiğini, reklam karşısında en zayıf döneminin 6 — 7 yaşları olduğunu anımsatıyor. Sonra çocuk ve reklam konusuna daha genel çerçevede yaklaşmaya çalışıyor. Çocuğun yaşı, toplumsal durumu, psikolojik, aile ilişkileri ve yapısı reklamlarla olan ilişkisini nasıl belirlediğini ortaya koyuyor. ●

SİNEMA DİYE DİYE

Mahmut Tali Öngören, çeşitli gazete ve dergilerde sinema konusunda yayınladığı yazılarını "Sinema Diye Diye" adlı kitabında topladı. Kalem Yayınevinin yayınladığı bu kitapta Mahmut Tali Öngören, Türk sinemasının 73 yıldan beri süregelen sorunlarına eğilerek çeşitli öneriler getirmektedir. Yazar bu kitabıyla iletişim araştırmaları konusunda önemli bir boşluğu doldurmuştur. (Kalem Yayıncılık, Ankara, Tel: 257965, 128 Sayfa). ●

Tezler

ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ'NDE İLETİŞİM KONUSUNDA İKİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fahriye Özçoban: "The Advent of a New Medium: A Case Study on Homevideo Use in Turkey", Master thesis in Political and Administrative Sciences, M.E.T.U., September 1985.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kısa sürede yaygınlık kazanan ev video aygıtları kullanımı konusunda Türkiye'de yapılan ilk iki bilimsel çalışmadan birisi olan Özçoban'ın çalışması — diğeri Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde genç bir araştırmacı grubunca gerçekleştirilmiştir — dört bölümden oluşuyor. Birinci bölümde kitle iletişim araçlarının gelişmesine koşut olarak sosyal düşüncede bu araçların toplumsal değişimde oynadıkları rol üzerine gelişen makro kuramlar irdeleniyor. İkinci bölümde yeni iletişim teknolojisinin bir ürünü olarak ev — video aygıtlarının daha önceki iletişim araçlarına göre özellikleri, dünyada ve Türkiye'de yaygınlaşma süreçleri inceleniyor. Üçüncü bölümde ise Ankara'da video klüplerinden kaset kiralayanların video kullanımı üzerine geniş bir alan araştırması yer alıyor. Son bölümde çalışmanın sonuçları verilirken ev — videolarının Türkiye'de kendisinden önceki elektronik iletişim araçlarına göre daha erken ve hızla yayılmakla birlikte içerik olarak henüz yeni bir tip "kültürleşme"nin aracı olma özelliğini taşımadığı, büyük ölçüde kendisinden önceki araçların, özellikle televizyonun yerine aynı içerikli "ikame" edilen ve bu niteliğiyle de onun etkilerini pekiştiren yeni bir eğlence aracı olmak tan öteye gidemediği vurgulanıyor. ●

Ayşe AKBAŞ: "The Stereotypic Image of Turkish Politicians in Three National Newspapers" Master Thesis in Political and Administrative Sciences, M.E.T.U., September 1985.

12 Eylül askeri müdahalesi ile kurulan olağanüstü yönetim döneminde Türk basınında yansıtıldığı biçimiyle "politikacı" imajını ortaya koymayı amaçlayan bu ilginç çalışma içerik analizi yöntemiyle Cumhuriyet, Milliyet ve Tercüman gazetelerini incelemektedir. Askeri yönetimin kurulduğu ilk üç ve genel seçimler öncesindeki son üç ayı içeren altı aylık bir dönemde yapılan içerik çözümlenmeleri ile kamuoyuna basın tarafından verilen yön kadar, siyaset, demokrasi, temsili parlamenter rejim, siyaset adamı kavramlarının incelenen yayın organlarının niteliklerine göre farklılaşmasına ampirik olarak elde edilmiş verilerle aydınlık getirilmekte. ●

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NDE YAPILAN GAZETECİLİK / MASTER TEZLERİ

1. Ayşen Mansouri Bonab : Basında Cevap ve Düzeltme Hakkı (20.3.1985)
2. Nurettin Güz : Basın Suçlarında Dava Açma Usulleri (17.6.1985)

3. Reşat Yazıcı : T.C. Anayasasında Basın Hükümlerinin Karşılaştırılması (24.10.1985) (Ankara Gazeteciler Cemiyeti tarafından yayımlandı)
4. Hüseyin Kara : Hatay Sorununda Türk Basını 1936 — 1939 (19.12.1985)
5. Mustafa Ceyhan : II. Dünya Savaşı Yıllarında Yabancı Propaganda ve Türk Basını (8.4.1986). ●

DOKUZEYLÜL ÜNİVERSİTESİ SİNEMA — TV YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. Mutlu Parkan : Sinema Sanatında Yeni Bir Estetik Çizginin Oluşumunda Brecht Etkileri (1982)
2. Ahmet Sipahioğlu : Bir Çizgi Film Usulü İçin Araştırma (1983)
3. Simber Atay : Fotoğrafçılığın Başlangıç Dönemi ve Türkiye'de İlk Yılları (1983)
4. İbrahim Öğretmen : Fotoğrafçılığın Gelişimi ve Ara Güleri (1984)
5. Şefik Güngör : Sessiz Sinemada Yaratıcı Kurgu (1984)
6. Nazan Seyhan Saraç : Western Sineması ve John Ford (1985)
7. Ragıp Taranç : 1980 ve Sonrasında Türk Sinemasında Kadın ve Cinsellik Sorunu (1985)
8. Bülent Vardar : Ulusal Sinema Kavgası ve Halit Refiğ (1985)
9. Ahmet İmançer : 1980 ve Sonrasında Türk Sinemasında Beyaz Zehir (1986)
10. Oğuz Makal : (Doktora Tezi, 150 Sayfa) Türk Sinemasında İç ve Dış Göçleri İşleyen Filmler (1986)
11. Oğuz Adanır : (Doktora Tezi) Televizyonun Az gelişmiş Bir Ülke Üzerindeki Etkileri: Örnek Ülke Türkiye Fransa Paris I Pantheon-Sorbonne Üniversitesi Sanat ve Arkeoloji Enstitüsü (1978) ●

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NDE YAPILAN DOKTORA TEZLERİ

1. Turan Baraz : Uzaktan Öğretim İlkelerinin Edebiyat Öğretimine Uygulanması, 1985
2. Mehmet Kesim : İletişim Teknolojisindeki Yeni Gelişmelerden Tele-tex ve Viewdata'nın Uzaktan Öğretimde Kullanılması, 1985
3. Dursun Gökdağ : Uzaktan Öğretimde Basılı Materyaller (Açıköğretim Fakültesi Örneği), 1985
4. Seçil Büker : Sinemada Anlam Yaratma, 1985
5. Levent Kılıç : Eğitim Televizyonunda Yapımcı — Yönetmen, 1985 ●

EGE ÜNİVERSİTESİ YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. Zerrin Ünsal(Arş.Grv.) : Basının Beklentileri Karşısında Basın — Yayın Yüksek Okullarının Genel Görünümü (24.3.1986)
2. Yeter Tannkulu : Manisa İl Merkezinde Folklor Ürünlerinin İletişimde Kullanılması (3.4.1986)
3. Huriye Atilla (Kuruoğlu) (Arş.Grv.) : Türkiye'de TV Reklamlarında Kadın (17.4.1986)
4. Mehmet Küçük Kurt : The Role of Change Agents in Communication of Farm Innovations Among Turkish Peasants Boston University — Scholl of Public Communication (Mayıs 1978)
5. Mehmet Küçük Kurt : (Doktora Tezi) Factors Affecting Recreational Travel: An Expectancy Theory Framework for Studying travel Behaviour Rensselaer Polytechnic Institute Dep. of Language Literature and Communication (Aralık 1981) ●

UNESCO Genel Merkezi'nden Haberler

Kadın ve Medialar

Paris'teki Unesco Daimi Temsilcimiz Yalçın Kurtbay'dan alınan bir yazıda Fransız Kültür Bakanlığının Unesco'nun katkısıyla 9-11 Nisan 1986'da Sorbonne Üniversitesinde "Kadın ve İletişim Araçları" konulu bir seminerin toplanmış olduğu bildiriliyor.

Toplantıyı açan Unesco yanındaki Fransız eski daimi delegesi Bn. Gisele Halimi, kadınlara basın arasındaki çelişkiler üzerinde durduktan sonra kadınlara halâ medialarda söz hakkı verilmemesinden yakınmış ve kadınların eğitiminden yoksun kalmalarının her sorunun temelini oluşturduğunu söylemiştir.●

Danimarka'da YEHID toplantısı

Danimarka hükümetinin çağrısı üzerine Unesco ile Birleşmiş Milletler 2-7 Nisan 1986'da Kopenhag'da Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeni üzerinde bir yuvarlak masa toplantısı düzenlediler. Toplantıya 25 uzmanla gözlemciler ve çeşitli uluslararası örgütlerin temsilcileri katıldı.

Uzun tartışmalardan sonra uzmanlar şu konularda anlaştılar: Gelişme yolundaki ülkelerde gazetecilerin eğitimi konusunda bir işbirliği gereklidir; bu ülkeler kendi koşullarına uygun olarak gelişirler, yani yabancı örneklerden kaçınılır; İletişim konularında yeni yayınlara ve araştırmalara gerek vardır. YEHID sürekli bir gelişme süreci içinde gelişir; böyle bir düzen çoğulculuğa dayanır, bu düzen içinde herkes kendi sesini duyurabilmelidir.

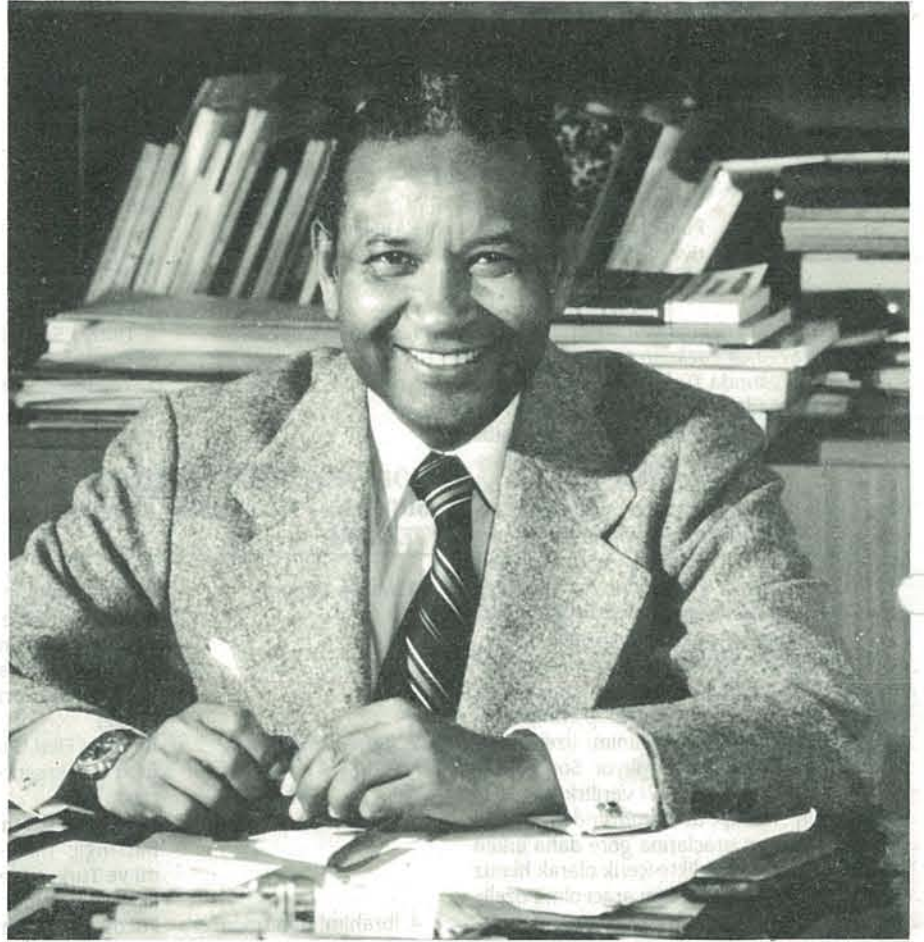
Toplantının raporu UNESCO Genel Konferansına ve Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunulacaktır.●

(Unesco News, 21 Nisan 1986)

Unesco bu ilk tasviyelerden başka 570 memurun işine son verileceğini söylemektedir. 200 memur da tazminat olarak görevden ayrılmayı kabul etmiştir.●

Hamdy Kandil ayrılıyor

Özgür Haber Dolaşımı bölümü müdürü-ken bundan altı ay önce OPI (Office of Public Information) bölümü müdürlüğüne atanan Mısırlı Hamdy Kandil Unesco'dan kesin olarak ayrılmak istediğini bildirmiştir. Yerine henüz kimse atanmadığı için bu göreve şimdilik müdür yardımcısı İsviçreli De Week bakmaktadır.●

Unesco Genel Müdürü M. Amadou Mahtar M'Bow

Fransa ve Unesco

4 Haziran 1986 tarihli Le Monde gazetesinde şöyle bir yazı okuduk:

Fransa Başbakanı Chirac Unesco Genel Müdürü M'Bow'a 21 Mayıs'ta yolladığı bir mektupta yakında emekliye ayrılacak olan genel müdür yardımcısı Jean Knapp'ın yerine Michel de Bonnecorse adlı bir diplomatın atanmasını istemiştir. Ecole Nationale d'Administration çıkışlı olan Bonnecorse 46 yaşındadır, uzun süre Afrika'da görev almış ve Chirac'ın kabinesinde danışman olarak çalışmıştır.

Unesco'daki daimi Fransız delegesi Bn. Gisele Halimi'nin yerine kimin getirileceği de henüz kesinleşmemiştir. İki aday üzerinde durulmaktadır. Biri Bn. Marie Claude Cabana, eski diplomat ve Paris Belediyesi Dış İlişkiler Müdürü, öteki de Dış İşlerinde André Lewin.●

Najman ve Solomon'un görevlerine son verildi

10 Mayıs 1986 tarihli Le Monde gazetesinin belirttiğine göre Unesco'da 19 memurun işine son verilmiştir. Bunlar arasında eski Genel Müdür Yardımcısı Dragoljub Najman ile sosyoekonomik araştırmalar bölümü müdürü Erwin Solomon da vardır.

Yugoslav uyruklu olan Najman uzun bir süreden beri genel müdürle anlaşamadığı için genel müdür yardımcılığı görevinden alınmış ve bir süre sonra uluslararası yargı kurallarına başvurmuştu. Bir ara kendisinin genel müdürlüğe aday olduğu yolunda söylentiler çıkmıştı.

Le Monde'a göre Najman şimdi de görevden alınmasını protesto ederek Uluslararası Çalışma Bürosunun İdari Mahkemesine başvuracaktır.●

İletişim Dünyası

UNESCO TÜRKİYE MİLLİ KOMİSYONU İLETİŞİM KOMİTESİ YAYINI

Sahibi: Prof.Dr. Suat SİNANOĞLU

Genel Yayın Müdürü: Dr. Hıfzı TOPUZ

Yazı Kurulu: Dr. Hıfzı TOPUZ, Doç.Dr. Korkmaz ALEMDAR, Doç.Dr. Raşit KAYA, Doç.Dr. Niyazi ÖKTEM, Prof.Dr. Oya TOKGÖZ Hüsametin ÜNSAL, Dr. Hikmet SEÇİM

Yazışma Adresi: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Göreme Sok, No: 7

Kavaklıdere/ANKARA